

Dagmara Dominik-Ogińska

Opodatkowanie podatkiem dochodowym od osób fizycznych odsetek za zwłokę w wypłacie odszkodowania z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia zasądzonych wyrokiem sądu (wyrok WSA w Krakowie z 5.12.2016 r., I SA/Kr 1205/16)

Odsetki za zwłokę w wypłacie odszkodowania z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia zasądzone wyrokiem sądu nie podlegają zwolnieniu od opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych przewidzianym w treści art. 21 ust. 1 pkt 3b i pkt 4 u.p.d.o.f.

1. Kluczowe przepisy

Art. 21 ust. 1 pkt 3b i 4 u.p.d.o.f.

1. Wolne od podatku dochodowego są:

[...]

- 3b) inne odszkodowania lub zadośćuczynienia otrzymane na podstawie wyroku lub ugody sądowej do wysokości określonej w tym wyroku lub tej ugodzie, z wyjątkiem odszkodowań lub zadośćuczynień:
- otrzymanych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą,
 - dotyczących korzyści, które podatnik mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono;

[...]

- 4) kwoty otrzymane z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych, z wyjątkiem:
- odszkodowań za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzoną działalnością

gospodarczą lub prowadzeniem działów specjalnych produkcji rolnej, z których dochody są opodatkowane zgodnie z art. 27 ust. 1 lub art. 30c,

- b) dochodu, o którym mowa w art. 24 ust. 15 i 15a;

[...]

Art. 481 § 1 k.c.

§ 1. Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

2. Stan faktyczny sprawy

Z przedmiotowej sprawy wynika, że skarżący zaskarżyli interpretację indywidualną Ministra Finansów w sprawie dotyczącej podatku

dochodowego od osób fizycznych w zakresie opodatkowania odsetek za zwłokę w wypłacie odszkodowania. Zainteresowani, będący małżeństwem, byli właścicielami dwóch budynków mieszkalnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. Nieruchomości te stanowiły wspólność majątkową małżeńską. W dniu 12.12.2012 r. ww. budynki spłonęły. Budynki te były objęte obowiązkowym ubezpieczeniem budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych w towarzystwie ubezpieczeniowym, dlatego 13.12.2012 r. zainteresowani dokonali zgłoszenia szkody. W wyniku postępowania likwidacyjnego towarzystwo ubezpieczeniowe odmówiło wypłaty należnego odszkodowania. W związku z tym w dniu 17.03.2014 r. zainteresowani wnieśli do sądu okręgowego powództwo przeciwko ubezpieczycielowi o zapłatę ubezpieczenia. W dniu 21.11.2014 r. sąd okręgowy wydał wyrok, w którym uznał powództwo za usprawiedliwione co do zasady. W dniu 7.01.2015 r. towarzystwo ubezpieczeniowe złożyło apelację od wyżej wymienionego wyroku, jednak wyrokiem z 14.05.2015 r. sąd apelacyjny oddalił apelację towarzystwa ubezpieczeniowego. W związku z tym 29.06.2015 r. towarzystwo ubezpieczeniowe dokonało na rzecz zainteresowanych wpłaty bezspornej kwoty o łącznej wysokości 564 604,65 zł (wysokość dla jednego poszkodowanego jako współwłaściciela to 282 302,32 zł). Natomiast w dniu 20.11.2015 r. towarzystwo ubezpieczeniowe wpłaciło łącznie kwotę w wysokości 153 696,22 zł (wysokość dla jednego

poszkodowanego jako współwłaściciela to 76 848,11 zł) tytułem odsetek ustawowych za okres od 15.03.2013 r. do 30.06.2015 r. (od wypłaconej 29.06.2015 r. bezspornej kwoty odszkodowania). W związku z powyższym stanem faktycznym zadano następujące pytanie: czy kwoty otrzymanych odsetek ustawowych od odszkodowania wypłaconego z opóźnieniem przez ubezpieczyciela z tytułu pożaru budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego objętych obowiązkowym ubezpieczeniem budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f., są wolne od podatku dochodowego, czy też podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych?

3. Stanowiska stron

Zdaniem wnioskodawców, zgodnie z treścią ww. art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f., kwoty otrzymane z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych są wolne od podatku dochodowego. Odsetki od odszkodowania mają charakter akcesoryjny, ich byt prawny zależy od należności, z którą są związane, i nie powstałyby, gdyby nie zostało wypłacone odszkodowanie, stąd odsetki od odszkodowania, podobnie jak samo odszkodowanie, są wolne od podatku dochodowego. Powyższego stanowiska nie podzielili Minister Finansów, który uznał, że odsetki są świadczeniem ubocznym, pozostającym w ścisłym związku z należnością główną,

jednak źródło ich powstania różni się zasadniczo od źródła powstania długu głównego. Dlatego też nie można utożsamiać odsetek z odszkodowaniem, zadośćuczynieniem czy też innym świadczeniem (naprawieniem szkody). Wierzyciel może ich żądać dopiero, jeżeli dłużnik opóźni się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. W związku z tym odsetki za zwłokę (opóźnienie) stanowią świadczenie uboczne, niezależnie od tego, czy i w jakim rozmiarze podatnik poniósł szkodę. Zastosowanie przez skarżących w sprawie art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f. jest błędne. Nie są to bowiem kwoty z tytułu ubezpieczenia, lecz odsetki od zasądzonych przez sąd świadczeń z tytułu ubezpieczenia w postaci odszkodowania wypłaconego z opóźnieniem przez ubezpieczyciela. W świetle powyższego nie można przyjąć, że odsetki są odszkodowaniem *sensu stricto* i jako takie objęte są zwolnieniem od podatku dochodowego od osób fizycznych przewidzianym dla odszkodowań. Tego rodzaju odsetki stanowią przychód z innych źródeł, o których mowa w art. 20 ust. 1 u.p.d.o.f., i podlegają opodatkowaniu na ogólnych zasadach według skali podatkowej określonej w art. 27 ust. 1 u.p.d.o.f.

4. Rozstrzygnięcie sądu

Sąd podzielił stanowisko organu podatkowego i oddalił skargę. Podkreślono zasadę powszechności opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych. Zauważono, że roszczenie o odsetki na podstawie

art. 481 k.c. przysługuje wierzycielowi wtedy, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, roszczenie to jest niezależne od zawinienia dłużnika i od wystąpienia po stronie wierzyciela szkody, co wynika wprost z treści tego przepisu. Odsetki są świadczeniem ubocznym, zależnym od istnienia i wymagalności długu podstawowego, jednak od momentu powstania uzyskują byt samoistny, niezależny od długu głównego. Rola odsetek za opóźnienie w świadczeniu pieniężnym jest wieloraka. W doktrynie akcentuje się, że przepis art. 481 k.c. działa motywacyjnie na dłużnika i wzmacnia zasadę *pacta sunt servanda*. Pełni też funkcję represyjną poprzez automatyzm w naliczaniu odsetek, niezależnie od okoliczności występujących po stronie zobowiązanego i niezależnie od powstania szkody. Przewidziane w tym przepisie zagrożenie odsetkami ma także charakter stymulacyjny, służy bowiem wywarceniu na dłużnika presji, by bezwzględnie spełnił świadczenie pieniężne. Odsetki za opóźnienie mają także charakter swoistego odszkodowania. Podkreślono, że zwolnienie od opodatkowania odszkodowania lub zadośćuczynienia, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f., nie dotyczy odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, dla których podstawą prawną jest art. 481 k.c. Odsetki takie, chociaż dodatkowo pełnią funkcję swoistego odszkodowania, nie są ani odszkodowaniem, ani zadośćuczynieniem, o których mowa w powyższym przepisie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, zwalniającym od opodatkowania.

Podkreślono, że ustawodawca, posługując się terminami „odszkodowanie” i „zadośćuczynienie” nie nadał im ponadnormatywnego, szerokiego znaczenia. Należy mieć na uwadze, że przepisy regulujące zwolnienia podatkowe powinny być interpretowane ściśle. Nie należy ich interpretować rozszerzająco. Skoro odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego nie są ani właściwym odszkodowaniem, ani zadośćuczynieniem, to nie mieszczą się w zakresie zwolnienia podatkowego. Podkreślono też, że odsetki otrzymane na podstawie wyroku z tytułu opóźnienia dłużnika ze spełnieniem świadczenia pieniężnego (art. 481 § 1 k.c.) stanowią odszkodowanie dotyczące korzyści, które podatnik mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono, i jako takie nie są wolne od podatku dochodowego od osób fizycznych na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 3b u.p.d.o.f. Wskazano też, że w art. 21 ust. 1 u.p.d.o.f. katalog przychodów wolnych od podatku dochodowego wymienia także w kilku przypadkach (art. 21 ust. 1 pkt 52, 95, 119 i 130 u.p.d.o.f.) odsetki jako należności od tego podatku zwolnione. Skoro więc ustawodawca wyraźnie określa, że w tych przypadkach także odsetki od określonych przychodów wolne są od podatku, natomiast w stosunku do innych kategorii przychodów zwolnionych od podatku o odsetkach związanych z tymi należnościami nie wspomina, należy wyciągnąć wniosek, że jest to zabieg celowy, prowadzący do uznania, że tylko w niektórych przypadkach, wyraźnie wskazanych, także odsetki od określonych przychodów objęte są zwolnieniem

od podatku. Zauważono też, że posłużenie się w zapisie art. 21 ust. 1 pkt 3b u.p.d.o.f. jedynie terminem „odszkodowanie” bez użycia słowa „odsetki”, powoduje, iż jedynie te pierwsze (odszkodowania), a nie te ostatnie (odsetki) mogą być uznane za zwolnione z podatku dochodowego. Wskazano też, że wątpliwości co do podatkowej kwalifikacji odsetek zostały ostatecznie rozstrzygnięte przez NSA w uchwale (7) z 6.06.2016 r., II FPS 2/16.

5. Kontekst orzeczniczy i poglądy doktryny

Poglądy orzecznictwa w tym względzie są podzielone. Linia korzystna dla podatników została zawarta m.in. w wyrokach: WSA w Łodzi z 25.03.2015 r., I SA/Łd 1414/14 (dotyczący art. 21 ust. 1 pkt 3b u.p.d.o.f.); WSA w Gdańsku 29.06.2016 r., I SA/Gd 380/16 (dotyczący 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f.) czy WSA w Rzeszowie z 26.11.2015 r., I SA/Rz 964/15 (dotyczący 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f.). Linia niekorzystna widoczna jest, obok głosowanego wyroku, m.in. w wyrokach: NSA z 9.01.2007 r., II FSK 36/06 (dotyczący art. 21 ust. 1 pkt 3 u.p.d.o.f.); NSA z 24.01.2008 r., II FSK 1629/06 (dotyczący art. 21 ust. 1 pkt 3b u.p.d.o.f.); WSA w Łodzi z 21.05.2015 r., I SA/Łd 1234/14 (dotyczący art. 21 ust. 1 pkt 3 u.p.d.o.f.). W literaturze popiera się zarówno stanowisko niekorzystne dla podatników, czego przykładem jest artykuł J. Budziszewskiego, *Odsetki ustawowe za*

opóźnienie w wypłacie odszkodowania – skutki w podatku dochodowym od osób fizycznych¹; jak też stanowisko odmienne, przykładowo: T. Gawarecki, Zasadzone odsetki nie powinny podlegać PIT².

6. Jaki przepis zastosować w sprawie?

W uzasadnieniu głosowanego wyroku nie do końca jasne jest, jaki przepis został zastosowany w sprawie przez sąd. Czy był to przepis art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f., czy też przepis art. 21 ust. 1 pkt 3b u.p.d.o.f. Analiza wyroku wskazuje, że raczej obydwie te przepisy.

W sytuacji gdy ubezpieczyciel odmawia wypłaty odszkodowania i w związku z tym dochodzi do procesu sądowego o odszkodowanie w całości, a proces ten przez powoda zostaje wygrany, to w takiej sytuacji można by dostrzec możliwość konkurowania przepisów art. 21 ust. 1 pkt 3b i pkt 4 u.p.d.o.f. jako podstawy zwolnienia z opodatkowania. Jednakże, jak to słusznie zauważono w orzecznictwie, brak jest uzasadnienia, aby różnicować podstawę zwolnienia odszkodowania lub zadośćuczynienia otrzymanego od ubezpieczyciela w zależności od tego, czy wypłacił on je dobrowolnie, czy dopiero po przegranej procesie sądowym. W obu przypadkach podstawą świadczenia będzie zawarta umowa ubezpieczenia i kwoty

otrzymane są kwotami otrzymanymi z tytułu ubezpieczenia. Odpowiedzialność ubezpieczyciela wynika z kontraktu, nie zaś deliktu. Przepis art. 21 ust. 1 pkt 3b u.p.d.o.f. będzie miał natomiast zastosowanie w przypadkach, gdy odszkodowanie lub zadośćuczynienie jest dochodzone od sprawcy lub osoby za niego odpowiedzialnej, czyli gdy wchodzi w grę odpowiedzialność deliktowa³. Powyższe wskazuje, że zastosowanie w sprawie powinien mieć art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f.

7. Czy odsetki z tytułu opóźnienia w wypłacie odszkodowania przez ubezpieczyciela są zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych?

W orzecznictwie sądów administracyjnych przyjęto, że zwolnienia w prawie podatkowym traktowane są jako wyjątek od zasady równości i powszechności opodatkowania. W konsekwencji podlegają one wykładni ścisłej przede wszystkim przy użyciu reguł wykładni językowej. Ten rodzaj wykładni pozwala bowiem na zrozumienie interpretowanej normy w taki sposób, aby ustalona w niej ulga podatkowa miała zastosowanie

¹ DP 2015/12, s. 49–51.

² Pr. i P. 2015/12, s. 1012.

³ Wyrok WSA w Rzeszowie z 26.11.2015 r., ISA/Rz 964/15; podobnie wyrok NSA z 16.06.2016 r., II FSK 1459/14.

wylącznie w sytuacjach w niej przewidzianych⁴. Jednakże nie można zapominać, że wykładnia ścisła znajduje najczęstsze zastosowanie w praktyce interpretacyjnej i można ją uznać za wystarczającą w sytuacji, gdy jej rezultat nie może być podany w wątpliwość z punktu widzenia słuszności, adekwatności do realiów gospodarczych, w których znajduje się podatek, sprawiedliwości czy innych wartości prawa⁵. Ustalając znaczenie normy, należy więc brać pod uwagę powszechnie akceptowane zasady słuszności i sprawiedliwości⁶. Problem sprawiedliwości musi być brany pod uwagę w każdym akcie wykładni i każda wykładnia musi być prowadzona tak, by nie powodować niesprawiedliwości⁷. Orzecznictwo powinno pełnić rolę skutecznego amortyzatora złego prawa, eliminować jego nieracjonalność i niespójność⁸. Reguły wykładni służą nie tylko do odtwarzania sensu przepisów, ale także do łagodzenia niesprawiedliwości prawa⁹. Co więcej, interpretacja zwolnień powinna być zgodna z celami, do jakich dążą

owe zwolnienia. Zasada ścisłej interpretacji nie oznacza, że pojęcia użyte w celu opisanie zwolnień powinny być interpretowane w sposób, który uniemożliwiałby osiągnięcie zakładanych przez nie skutków¹⁰.

Przepis art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f. wyraźnie mówi o zwolnieniu „kwot otrzymanych z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych”. W przepisie tym ustawodawca nie posługuje się terminami takimi jak: „odszkodowanie” czy „zadośćuczynienie”. Dziwi zatem konkluzja sądu, który wskazuje, że art. 21 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f. nie dotyczy odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, dla których podstawą prawną jest art. 481 k.c., uznając, że odsetki takie, chociaż dodatkowo pełnią funkcję swoistego odszkodowania, nie są ani odszkodowaniem, ani zadośćuczynieniem, o których mowa w tym przepisie. Dokonując zaś wykładni gramatycznej wskazanego wyżej pojęcia (kwoty otrzymane z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych), należy zauważyć, że ma ono charakter szeroki, i można uznać, że w jego zakres wchodzi wszystkie kwoty, jakie podatek otrzymał z tytułu ubezpieczenia majątkowego lub osobowego. Na kwoty te będą się więc składały odszkodowanie, zadośćuczynienie i renta *sensu stricto*, ale też odsetki. Odsetki te wynikają bowiem z umowy ubezpieczeniowej. To jej niewykonanie w terminie jest podstawą ich wypłaty. Nie ma innego,

⁴ Por. wyroki NSA: z 15.01.2014 r., II FSK 344/12; z 29.11.2013 r., II FSK 2996/11; z 8.08.2013 r., II FSK 2201/12.

⁵ Por. B. Brzeziński, *Podstawy wykładni prawa podatkowego*, Gdańsk 2008, s. 52.

⁶ Por. wyrok SN z 8.07.2004 r., IV CK 520/03, OSNC 2005/7–8, poz. 130; uchwała SN (7) z 25.04.2003 r., III CZP 8/03, OSNC 2004/1, poz. 1.

⁷ F. Atria, *Legal Reasoning and Legal Theory Revisited* [w:] *Law and Legal Interpretation*, red. F. Atria and N. MacCormick, Dartmouth 1999, s. 223.

⁸ Por. M. Safjan, *Kilka refleksji o transformacji i kondycji polskiego prawa*, „Glosa” 2003/4, s. 6.

⁹ A. Hamilton, *The Federalist* Nr 78.

¹⁰ Wyrok TS w sprawie C-326/11, J.J. Komen en Zonen Beheer Heerhugowaard BV, LEX nr 1169813, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo.

oderwanego od tej umowy źródła uprawnienia do uzyskania tych odsetek. Gdyby podatnik nie zawarł umowy, to nie uzyskałby odsetek. Wszystkie kwoty uzyskane od towarzystwa ubezpieczeniowego wynikają z tytułu ubezpieczenia¹¹.

Ponadto, w orzecznictwie SN nie ma wątpliwości co do tego, że wskazując na charakter prawny roszczenia o odsetki, należy opowiedzieć się za powszechnym jego traktowaniem jako roszczenia o świadczenie uboczne względem roszczenia o dług główny, zależne od niego i dzielące jego losy, określane zatem trafnie mianem roszczenia akcesoryjnego¹². Jako takie jest uprawnione tylko w razie zasadności dochodzenia długu głównego. Akcesoryjność dotyczy jednak tylko chwili powstania roszczenia o odsetki, później mają już one charakter samodzielny (samoistny) wobec roszczenia głównego i mogą być dochodzone oddzielnie, a nawet niezależnie od wytoczenia powództwa o roszczenie główne¹³. Odsetki mogą pełnić różne funkcje: wynagrodzenia za udostępnienie kapitału, waloryzacyjną, odszkodowawczą, gwarancyjną, dyscyplinującą. Ich charakter jest tym samym uzależniony od okoliczności faktycznych sprawy. Analiza całości przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

pozwała natomiast stwierdzić, że odsetki mogą występować jako przychód w dwóch formach: 1) jako przychód podstawowy (samodzielny), jak to ma miejsce choćby w przypadku kapitałów pieniężnych, albo 2) jako przychód o charakterze akcesoryjnym dzielący los przychodu głównego. W przypadku zasądzenia w wyroku sądowym odsetek (jak w omawianej sprawie) wraz z należnym odszkodowaniem, odsetki takie mają niewątpliwie charakter odszkodowawczy za opóźnienie dłużnika w wykonaniu zobowiązania pieniężnego, którego wysokość została uprzednio w sposób bezsporny ustalona. Innymi słowy, odsetki należą się za czas opóźnienia, tj. poczynając od dnia wymagalności długu, a kończąc na dniu jego zapłaty. Na ten zamknięty okres składają się poszczególne dni opóźnienia, a należność z tytułu odsetek narasta sukcesywnie, podwyższa się bowiem z każdym dniem o stosowną kwotę pieniężną. Odsetki te stanowią przychód akcesoryjny, albowiem pojawiają się one w momencie opóźnienia w zapłacie, czyli w sytuacji niespełnienia świadczenia w terminie. W sytuacji odmiennej, gdy zostanie wykonane świadczenie, prawo do odsetek nie powstaje. Nie można go dochodzić i trudno jest w takiej sytuacji twierdzić, że ma samodzielny byt wynikający z mocy ustawy. Z faktu, iż odsetki, gdy powstaną (w momencie wymagalności długu), uzyskują byt niezależny od długu głównego, nie można zatem wywodzić na gruncie przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych o odmiennej ich kwalifikacji niż

¹¹ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz*, Warszawa 2015, teza 26 do art. 21.

¹² Por. uchwała SN z 28.07.1992 r., III CZP 86/92, OSNC 1993/1–2, poz. 17.

¹³ Wyrok SN z 26.09.1990 r., I PR 168/90, OSNC 1991/1, poz. 16; postanowienie SN 5.02.2015 r., V CSK 231/14, LEX nr 1652407.

świadczenia głównego, skoro jako świadczenie uboczne dzieli jego los. Wprawdzie ustawa przewiduje prawo do żądania zapłaty odsetek, jednakże niezmiennym elementem tego prawa jest niewykonanie świadczenia przez dłużnika, w rozpatrywanej sprawie – brak zapłaty odszkodowania¹⁴.

Innym argumentem natury systemowej jest argument natury konstytucyjnej. Zgodnie z art. 2 Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Pobieranie podatku dochodowego od osób fizycznych od odsetek zasądzonych w istocie od niewypłaconego w terminie świadczenia przez ubezpieczyciela z tytułu zaistniałej okoliczności (ryzyka) objętego umową – pożar – jest działaniem trudnym do zaakceptowania społecznie, albowiem w istocie obniża wysokość realnie zasądzonych stronom odszkodowania. Co więcej, można też przyjąć, że takim działaniem ustawodawca akceptuje owo naganne zachowanie dłużnika. Im dłużej nie płaci on świadczenia, tym więcej podatku może pobrać państwo z tego tytułu. Burzy to przeciętne poczucie słuszności i racjonalności, jak też nie urzeczywistnia zasady sprawiedliwości społecznej¹⁵.

Nie można też zapominać, że swoboda ustawodawcy w kreowaniu zwolnień podatkowych nie może być absolutyzowana

i nie może przekształcać się w dowolność. Ustawodawca jest wolny w kreowaniu kategorii podmiotów zwolnionych od podatku, jeśli przyświecają temu wyjątkowi cele społeczno-gospodarcze wyrażające wartości chronione konstytucyjnie¹⁶. Skoro sam ustawodawca zdecydował się, że zwolni z podatku dochodowego od osób fizycznych kwoty otrzymane z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych, to zwolnienie to ma niewątpliwie wymiar społeczny, albowiem niesprawiedliwe byłoby pobieranie podatku od świadczenia będącego następstwem nieszczęśliwych okoliczności, które dotyczą podatnika, tutaj pożaru budynków. Właśnie cywilnoprawny charakter odsetek wypłaconych skarżącym na podstawie art. 481 § 1 k.c. jest argumentem przemawiającym za objęciem wypłaty takich odsetek zwolnieniem podatkowym, gdyż z istoty tego rodzaju odsetek wynika, że ich przyznanie nie wzbogaca beneficjenta w żaden sposób, lecz jedynie rekompensuje poniesioną stratę¹⁷. Pobieranie zatem w takiej sytuacji podatku niweczy w istocie sens takiego zwolnienia podatkowego.

Ponadto zgodnie z art. 2a o.p., niedające się usunąć wątpliwości co do treści przepisów prawa podatkowego rozstrzyga się na korzyść podatnika. Skoro mamy do czynienia z dwiema odmiennymi liniami orzeczniczymi, tj. linią wskazującą na zwolnienie przedmiotowych odsetek oraz linią przeciwną, to

¹⁴ Wyrok NSA z 17.01.2014 r., II FSK 289/12.

¹⁵ Por. wyrok WSA we Wrocławiu z 21.03.2017 r., I SA/Wr 1100/16, CBOA.

¹⁶ Por. wyrok TK z 3.11.1998 r., K 12/98, Dz.U. poz. 898.

¹⁷ Por. też wyrok NSA z 16.12.2011 r., II FSK 1218/10.

należy wszelkie wątpliwości interpretować na korzyść podatnika. Konsekwencją powyższego jest zwolnienie przedmiotowych odsetek z podatku dochodowego od osób fizycznych. Argumentem zaś przemawiającym za rozwiązaniem wszelkich wątpliwości w sprawie nie może być wskazywana przez sąd uchwała NSA (7) z 6.06.2016 r., II FPS 2/16, albowiem dotyczy ona odsetek za nieterminowe uiszczenie ceny za zbytne akcje, czyli zagadnienia prawnego odmiennego od tego, który był przedmiotem sporu. Uchwała ta została podjęta na podstawie art. 15 § 1 pkt 3 p.p.s.a. Jest zatem uchwałą konkretną, która zawiera rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości w konkretnej sprawie sądownoadministracyjnej.

Na marginesie sprawy trudno zgodzić się też z argumentem wykluczającym zastosowanie zwolnienia do odsetek opartym na treści art. 21 ust. 1 pkt 3b lit. b u.p.d.o.f. Słowa „choćby nie poniósł żadnej szkody”, zawarte w art. 481 § 1 k.c., należy interpretować jako zwolnienie wierzyciela z obowiązku dowodzenia faktu zaistnienia szkody i jej wysokości przy domaganiu się świadczenia odsetek za opóźnienie od dłużnika, a nie jako wykluczenie odszkodowawczego charakteru odsetek za opóźnienie¹⁸.

¹⁸ Por. wyrok SN z 9.01.2008 r., II CSK 393/07, LEX nr 391841.

Użyty w treści przepisu art. 21 ust. 1 pkt 3b lit. b u.p.d.o.f. zwrot „dotyczących korzyści, które podatnik mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono”, jest dokładnym powtórzeniem treści art. 361 § 2 zdanie drugie *in fine* k.c. i oznacza nic innego, jak instytucję *lucrum cessans*. Instytucja *lucrum cessans* uregulowana w treści art. 361 § 2 k.c. nie może zaś być utożsamiana z instytucją odsetek, którą uregulowano w treści art. 481 k.c. *Lucrum cessans* stanowi bowiem element świadczenia głównego (odszkodowania, nie dotyczy zadośćuczynienia), którego ustalenie generuje dopiero prawo do naliczenia odsetek, o ile świadczenie główne nie zostanie wykonane.

8. Podsumowanie

Omawiany wyrok WSA w Krakowie zawiera niekorzystne rozstrzygnięcie dla podatników, opodatkowując podatkiem dochodowym od osób fizycznych odsetki za zwłokę w wypłacie odszkodowania z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia. Wskazywane przeze mnie powyżej argumenty odwołujące się do wykładni językowej, systemowej czy funkcjonalnej dają wystarczającą podstawę ku temu, aby przedmiotowe odsetki zwolnić z opodatkowania tym podatkiem.

Court-adjudged taxation of personal income tax interest for late payment of compensation under the concluded insurance contract

The article concerns the provisions of Articles 21(1)(4) and 21(1)(3b) of the Personal Income Tax Act. These provisions provide for exemption of various types of compensation from personal income tax. The author discusses the position of the court which is unfavourable for taxpayers, pointing out that interest for late payment of the adjudged by the court compensation under the concluded insurance contract is taxed with personal income tax. The author presents arguments based on literal, systemic and functional interpretation to prove that the mentioned interest is exempt from personal income tax.